

วิทยานาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ดิดสะบ้าร้างกาใหญ่

CREATIVE THAI DANCE DESIGN : DEED SABA RUNGKAYAI

นัยน์ปพร ชุตินาตา

NAIPAPORN CHUTIPADA

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

นครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA

บทคัดย่อ

งานวิทยานาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ดิดสะบ้าร้างกาใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา วิธีการเล่นสะบ้า และอนุรักษ์การเล่นสะบ้าไว้ หนั้นผู้วิจัยจึงนำผลจากการศึกษาค้นคว้ามาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงทางด้านนาฏศิลป์จากการละเล่นพื้นบ้าน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ ศึกษา รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านถึงขั้นตอน วิธีการเล่น ท่าทางที่ใช้เล่น สะบ้า และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า การเล่นสะบ้าในพื้นที่ตำบลรังกาใหญ่ มีลักษณะการเล่นสะบ้าที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองคือ การใช้ไม้แค้ด (ไม้ไผ่เหลาให้แบนมีขนาด 1 ฟุต) ในการติดลูกสะบ้าให้โดนลูกสะบ้าของคู่ต่อสู้ การเล่นสะบ้าของชาวบ้านตำบลรังกาใหญ่มีลักษณะการเล่น ที่แตกต่างจากการละเล่นของภูมิภาคอื่นคือ เป็นการเล่นเพื่อการแข่งขันเป็นหลัก ในการสร้างสรรค์การแสดง ได้นำท่าเล่นจาก 28 ท่า มาใช้ในการประกอบแสดงเพียง 6 ท่า ได้แก่ ท่าออก ท่าอ้อมท่ากาะไป ท่าอ้อมเข้าแก่ ท่าคืบต้อย ท่าอ้อมมุกดุด และท่าอ้อมสอยส่งกัน การเล่นจะแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง แสดงถึงความแข็งแรงของผู้เล่น ต้องมีความแม่นยำในการยิงลูกสะบ้าในท่าทางต่าง ๆ การแสดงชุด ดิดสะบ้า รังกาใหญ่ ได้แบ่งช่วงการแสดงออกเป็น 4 ช่วง คือ 1) เป็นการชวนกันของหนุ่มสาวมาเล่นสะบ้า 2) แสดงถึงการเตรียมสถานที่เล่นสะบ้า 3) นำเสนอท่าทางการเล่นสะบ้ารหว่างชายและหญิง 4) แสดงการรำวงคู่กัน ระหว่างชายหญิงหลังจากแข่งขันเสร็จสิ้น ใช้วงดนตรีมโหรีพื้นบ้านโคราชประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย ประยุกต์จากการแต่งกายแบบพื้นบ้านโคราช คือ สวมเสื้อและนุ่งโจงกระเบน สวมใส่เครื่องประดับดินเผา

คำสำคัญ : นาฏศิลป์สร้างสรรค์, ดิดสะบ้า, รังกาใหญ่

ABSTRACT

The objective of this study, creative Thai dance design of Deed Saba Rungkayai, Rangkayai Sub-district, Phimai District, Nakhon Ratchasima, was to investigate the history and playing methods of Saba to serve as guidelines for creating performing arts from traditional plays. The study is conduct through the investigations of relevant documents and the interviews with local leaders, who had experiences of playing Saba, and the

participatory observations, to collect information on steps, rules, and actions used in playing Saba. The results show that playing Saba in the area of Rungkayai Sub-district is unique by using 'Mai Cad' (a foot-long flat bamboo stick) to eject the Saba ball as to shoot the Saba ball of the opponents. The Saba patriarch of Rungkayai has a different play style from the other regions. Play for the competition. the creative selected 6 out of 28 actions of shooting Saba to use in the performance, which included E-Ok E-Mark Ka Po E-Kao Kae E-Keep Toi E-Ja Mook Dud E-Si Loy Song Kon. The play is divided into two parties: male and female. Indicates the strength of the player. Must have precision in shooting the thresher in various gestures. The Show of Deed Saba Rungkayai consisted of four phases. 1) represented the invitation among young people to play Saba, 2) represented the preparation of the Saba play ground. 3) was for the actual competition between young males and females. 4) the players danced together in couples to celebrate after the competition completed. The Folk music Ensemble used with the performance was the Mahoree Korat, The costumes were adapted from the local Korat dressing of a shirt and Jong Kra Ben . which clay jewelry.

Keywords : Creative thai dance design, Deed saba, Rungkayai

บทนำ

อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นอีกหนึ่งอำเภอที่มีความน่าสนใจในทางประวัติศาสตร์มายาวนานมีชุมชนที่หลากหลายวัฒนธรรมตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่โดยทั่วบริเวณอำเภอพิมาย มีวัฒนธรรมและการละเล่นพื้นบ้านอันเก่าแก่ คือสะบ้าชิง เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า สะบ้าสืลอย เป็นการเล่นสะบ้าที่พบในตำบลรังกาใหญ่ มีผู้สืบทอดอยู่ไม่มากนักและได้เลือนหายจากการเล่นไปแล้ว ณ ช่วงเวลาหนึ่ง เนื่องจากชุมชนในตำบลรังกาใหญ่ไม่มีการสืบทอดการเล่นสะบ้าชิง และในกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่แทบไม่รู้จักว่าเคยมีการเล่นสะบ้าชิงในชุมชนท้องถิ่น ทั้งที่รูปแบบการเล่นสะบ้าชิงนั้นสามารถเล่นได้ทุกเพศทุกวัย (สำนักศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2554, น. 80) ชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีลักษณะที่โดดเด่น แสดงถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตนได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้รวมตัวกันฟื้นฟูการเล่นสะบ้าชิงขึ้น โดยนำมาเล่นในวันสงกรานต์ ใช้พื้นที่บริเวณลานวัดกระเวก เป็นสนามในการแข่งขัน นับได้ว่าเป็นกีฬาพื้นบ้านอีกชนิดหนึ่งของชาวบ้านตำบลรังกาใหญ่ (ประเสริฐ คำชาย, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2559) การเล่นสะบ้าชิงจึงกลับมาเล่นในเทศกาลวันสงกรานต์ภายในชุมชนอีกครั้ง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟู

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเล่นสะบ้าชิงของชาวตำบลรังกาใหญ่ที่กำลังจะสูญหาย ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้คิดสร้างสรรค์ชุดการแสดง ดัดสะบ้ารังกาใหญ่ ที่มาจากการละเล่นสะบ้าชิงขึ้น เพื่อเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการอนุรักษ์การเล่นพื้นบ้าน ในมิติด้านการแสดงอีกทั้งยังเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับชุมชนตามนโยบายของจังหวัดนครราชสีมา ที่ได้มีการส่งเสริมและพัฒนา ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอนาคตได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

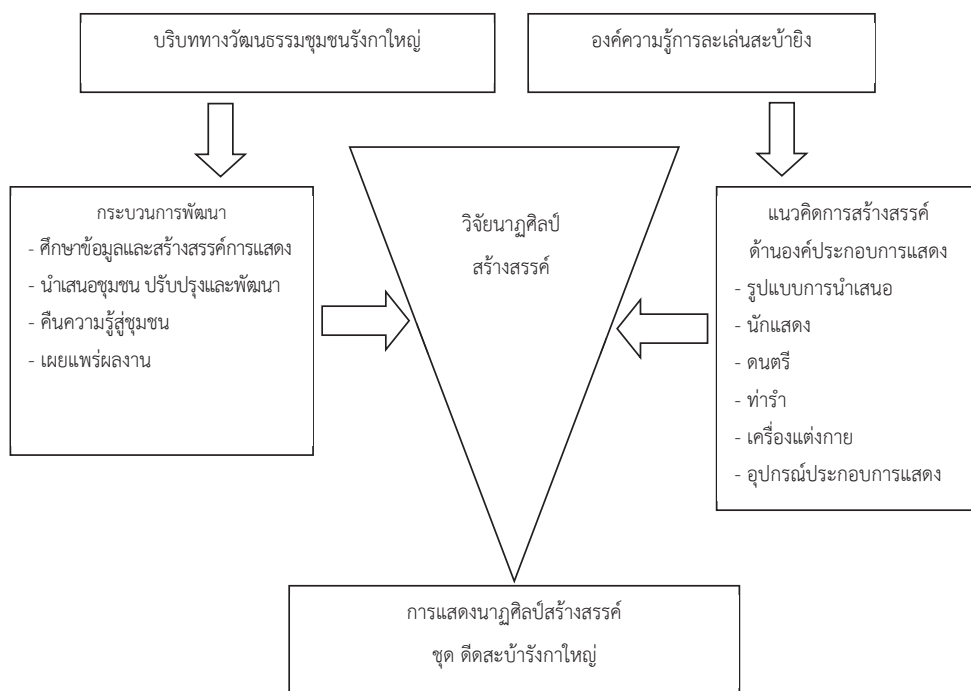
1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและวิธีการเล่นสะบ้าชิง บ้านรังกาใหญ่ อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุด ดิดสะบ้ารังกาใหญ่

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลงานการสร้างสรรค์สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่และบริการวิชาการให้กับบุคลากร นักเรียนนักศึกษา
2. ผลงานวิจัยสามารถนำมาใช้ประกอบเป็นสื่อในการเรียนการสอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านนาฏศิลป์ รวมถึงแนวทางในการทำงานด้านการวิจัยสร้างสรรค์ตลอดจนชุมชนที่มีความสนใจ
3. เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงทางด้านนาฏศิลป์ให้กับหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
4. เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการการอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นสืบต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การสร้างสรรค์การแสดงชุด ดิดสะบ้ารังกาใหญ่ในครั้งนี้ เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำบริบทวัฒนธรรมชุมชนรังกาใหญ่ และองค์ความรู้ด้านการละเล่นสะบ้าชิง นำมาบูรณาการกับองค์ประกอบการแสดงร่วมกับแนวคิดขององค์ประกอบการแสดงด้านนาฏศิลป์ ได้แก่ รูปแบบการนำเสนอ นักแสดง ดนตรี ลีลาท่ารำ เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดง โดยผ่านกระบวนการพัฒนาเพื่อให้ผลงานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ สืบทอด และเผยแพร่การเล่นสะบ้าชิงของชาวตำบลรังกาใหญ่ ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนจึงมีการนำความรู้คืนสู่ชุมชนและสถานศึกษา ในการร่วมกันรักษาสืบต่อไป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มชาวบ้านตำบลรังกาใหญ่ ผู้ที่เคยเล่นสะบ้าชิง กลุ่มนักแสดง กลุ่มเยาวชนในชุมชนตำบลรังกาใหญ่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

2.1 การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องประวัติการเล่นสะบ้าชิง และหลักแนวคิดทฤษฎีในการสร้างสรรค์การแสดง รวมไปถึงการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มชาวบ้านตำบลรังกาใหญ่ ที่เคยเล่นสะบ้าชิงโดยการสัมภาษณ์ นายประเสริฐ การค้า เรื่อง วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนตำบลรังกาใหญ่ และ ประวัติการเล่นสะบ้าชิง คุณยายรำไพ การค้า เรื่อง วิธีการเล่นและท่าที่ใช้เล่นสะบ้าชิง และ นายสุรพงษ์ พลนิม เรื่อง กติกา ขั้นตอนท่าที่ใช้เล่นสะบ้าชิง

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือ การลงฝึกปฏิบัติ ทดลองในการเล่นสะบ้าชิงร่วมกับชาวบ้าน และ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือ การศึกษาวิธีการเล่นสะบ้าชิง และสอบถามประเด็นเกี่ยวกับกติกาในการเล่นสะบ้าชิง และแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจต่อการแสดง เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการแสดงให้มีคุณภาพถูกต้องสวยงามยิ่งขึ้น

3. รวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดง ชุด ดิดสะบ้ารังกาใหญ่ โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาขั้นตอนกระบวนการตั้งแต่วันที่เริ่มเล่น วิธีการเล่น ท่าทางที่ใช้เล่นสะบ้าชิง

3.2 กำหนดรูปแบบ วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการสร้างสรรค์การแสดง

3.3 สร้างสรรค์เพลงให้เหมาะสมกับชุดการแสดงและบริบททางวัฒนธรรมในชุมชน

3.4 ออกแบบกระบวนการท่ารำการแสดงชุด ดิดสะบ้ารังกาใหญ่ ตามขั้นตอนในการเล่นสะบ้าชิง มาประสานกับกระบวนการแสดง ซึ่งมีการแบ่งช่วงการแสดงที่กำหนดไว้ 4 ช่วง

ช่วงที่ 1 เป็นการเรียกหรือชวนของหนุ่มสาวกันมาเล่นสะบ้า

ช่วงที่ 2 เป็นการช่วยกันเตรียมสถานที่เล่นสะบ้า

ช่วงที่ 3 เป็นการแข่งขันเล่นสะบ้าระหว่างชายและหญิง

ช่วงที่ 4 เป็นการรำวงคู่กันระหว่างชายหญิงหลังจากแข่งขันเล่นสะบ้าเสร็จสิ้น

3.5 ถ่ายทอดท่ารำให้กับนักแสดง และทดลองปฏิบัติท่ารำประกอบเข้ากับเพลง เพื่อแก้ไขท่ารำ ให้เข้ากับจังหวะเพลง

3.6 ออกแบบรูปแบบการแสดงและการแปรแถว เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดงในแต่ละช่วง

3.7 ออกแบบเครื่องแต่งกาย

3.8 การคัดเลือกผู้แสดง

3.9 นำการแสดงออกเผยแพร่ และนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการแสดงอีกครั้ง

4. นำการแสดงเพื่อเสนอและพัฒนาร่วมกับชุมชน โดยการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ นำมาปรับปรุงการแสดงเพิ่มเติม

5. จัดการอบรมและฝึกทักษะปฏิบัติการแสดงชุด ดิดสะบ้ารังกาใหญ่ ให้แก่ชุมชน

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ตีตະบ້ารังกาใหญ่ ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและวิธีการเล่นสะบ้ายัง ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำการละเล่นพื้นบ้านมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงทางด้านนาฏศิลป์ โดยมีแนวทางการดำเนินวิจัยด้วยการศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกต แบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และศึกษาวิธีการเล่นสะบ้ายังร่วมถึงท่าทางต่าง ๆ ที่ใช้เล่นสะบ้ายังด้วย

1. การศึกษาความเป็นมาและวิธีการเล่นสะบ้ายัง บ้านรังกาใหญ่ อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา มีผลการวิจัยดังนี้

ชัชชัย โกมารทัต (2549, น. 348-349) ได้กล่าวว่า การละเล่นสะบ้าล้อหรือสะบ้าติดไม่ปรากฏหลักฐานว่าเริ่มมีการเล่นตั้งแต่เมื่อไหร่ แต่พบว่ามีการเล่นสะบ้ากันแล้วในสมัยกรุงศรีอยุธยา เพื่อเป็นการสนุกสนานรื่นเริงในงานประเพณีของชาวบ้าน เช่นในวันตรุษสงกรานต์ นอกจากนั้นยังพบว่า มีการเล่นสะบ้าในตอนต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ 1 เมื่อ จ.ศ. 1151 (พ.ศ. 2332) ได้จัดให้มีการเล่นสะบ้าเป็นกีฬาเล่นเพื่อความสนุกสนานเป็นการเฉลิมฉลองในงานทรงผนวชของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในสมัยรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2457 พบว่ามีการเล่นสะบ้ากันในงานตรุษสงกรานต์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการเล่นที่สนุกสนานมาก และให้มีการจัดการบรรเลงดนตรีลักษณะพิณพาทย์ประกอบการเล่นด้วย เรียกว่า “การเล่นสะบ้าเข้าพิณพาทย์” หรือเรียกว่า “สะบ้ารำ” คือเมื่อเล่นสะบ้าแพ้ชนะกันแล้วฝ่ายแพ้ต้องออกรำตามจังหวะพิณพาทย์ การเล่นสะบ้าจัดว่าเป็นประเพณีอย่างหนึ่งที่นิยมเล่นกันในเทศกาลตรุษสงกรานต์ ซึ่งมีการเล่นสืบทอดต่อเนื่องกันมาแต่สมัยโบราณแล้ว สะบ้าล้อเป็นกีฬาพื้นเมืองไทยเก่าแก่ โดยทั่วไปแทบทุกจังหวัดของภาคกลาง นิยมเล่นกันมากในจังหวัดทางทิศตะวันออกของภาคกลาง เช่น ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด บางท้องถิ่นเรียกว่า “สะบ้าติด” มีลักษณะการเล่นคล้ายกับการเล่นสะบ้าทั่วไป แต่เน้นที่การล้อลูกสะบ้าให้กลิ้งไป แล้วจึงดีดลูกสะบ้าให้ลูกสะบ้าที่ตั้งตรงกับคู่ของตนเอง ซึ่งในปัจจุบันจะพบว่า มีการเล่นสะบ้าของชาวมอญพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ การเล่นสะบ้ามอญมี 2 ประเภท คือ สะบ้าบ่อนเป็นการเล่นสะบ้าระหว่างหนุ่มสาว เมื่อฝ่ายใดตกเป็นฝ่ายแพ้จะถูกยึดลูกสะบ้า เมื่อต้องการขอคืน จะต้องยอมทำตามฝ่ายที่ชนะสั่ง เช่น ฟ้อน รำ เต้น หรือทำท่าตลกขบขัน จึงจะได้ลูกสะบ้าคืน ส่วนสะบ้าทอย คือ สะบ้าที่นิยมเล่นกันในกลุ่มชายฉกรรจ์ ที่มีพลกำลังร่างกายแข็งแรง และยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของคนมอญในแต่ละหมู่บ้าน ไม่นิยมเล่นเป็นเกมสการพนัน จะมีเพียงการดื่มสุราเล็ก ๆ น้อย ๆ ด้วยกันในหมู่คณะ ซึ่งการเล่นสะบ้าทั้ง 2 อย่างนี้ จะนิยมเล่นในช่วงเทศกาลสงกรานต์เท่านั้น (อรรพรรณ นุ่มเจริญ, 2550, น. 21-22)

นอกจากการเล่นสะบ้าที่ปรากฏไว้ในภาคตะวันออกและภาคกลางแล้ว การเล่นสะบ้ายังปรากฏว่ามีการละเล่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ จะมีการเล่นสะบ้ายังในงานบุญเดือน 4 ซึ่งเป็นช่วงที่ว่างเว้นจากทำงาน และ อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา จะมีการละเล่นสะบ้ายัง ในเทศกาลสงกรานต์ แต่ชาวบ้าน ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอฟิมาย จะเรียกการเล่นสะบ้าล้อ (สะบ้าติด) ที่ทางภาคกลางเล่นว่า “สะบ้ายัง” หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า สะบ้าส่าย เป็นสะบ้าที่เล่นได้ทุกเพศ ทุกวัย อาจเล่นเดี่ยว (คู่เดียว) หรือหลายคู่ก็ได้ แต่ไม่ควรเกิน 5 คู่ เพราะจะทำให้เกมยืดเยื้อ การจับคู่เล่น ถ้าเป็นเด็กใครชอบใครมักอยู่ฝ่ายเดียวกัน แต่ถ้าเป็นหนุ่มสาวใครชอบใครมักจับคู่กันการเล่นสะบ้าเป็นการเล่นที่ต้องใช้พลกำลังพอสมควร เพราะผู้เล่นจะต้องวิ่ง กระโดด เขย่ง(กระเต็ง) ตลอดการเล่น ซึ่งการเล่นสะบ้ายังจะเล่นในช่วงเทศกาลสงกรานต์เท่านั้น รายละเอียดของการเล่นมี ดังนี้

1.1 การแต่งกายทั้งหญิงและชายจะแต่งกายแบบพื้นบ้าน ไม่สวมรองเท้า แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การแต่งกายการเล่นสะบ้าในอดีต

ที่มา : สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2558, น. 267.

1.2 อุปกรณ์การเล่น คือ สนาม ลูกสะบ้า โทนและไม้แค้ด (ไม้ยิง)

1.2.1 สนาม อาจเป็นลานวัด หรือลานบ้าน ที่สะอาด ราบเรียบ ไม่มีกรวด อิฐหรือหิน ขนาดกว้างประมาณ 10 เมตร ยาวประมาณ 25 เมตร ถ้าเป็นลานไถร์มไม้ก็จะดียิ่ง

ภาพที่ 3 สนามที่ลานไถ่ถุนบ้าน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2560 ณ บ้านผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 18 บ้านหนองโสมง ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา

1.2.2 ลูกสะบ้า เป็นรูปวงกลม เส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ 2 นิ้ว ขึ้นไป เรียกลูกสะบ้าว่า หัว สะบ้าแต่ละคู่ ควรมีขนาดเท่ากัน เรียกว่าหัวเท่ากัน บางครั้งลูกสะบ้าอาจทำจากเขาสัตว์ เช่น เขาวัว เขาควาย ก็ได้ สะบ้าแต่ละหัวจะมีด้านหน้า ด้านหลัง ด้านหน้า (หรือด้านหงาย) มักมีลวดลายเป็นดอกจัน หรือลวดลายเป็นวงกลม ส่วนด้านหลัง (หรือด้านคว่ำ) มักเป็นหน้าเกลี้ยง ๆ

ภาพที่ 4 ลูกสะบ้าด้านหน้าลวดลายเป็นวงกลม

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2560 ณ บ้านผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 18 บ้านหนองโสมง ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 5 ลูกสะบ้าด้านหลังเป็นหน้าเกลี้ยง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2560 ณ บ้านผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 18 บ้านหนองโสมง ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา

1.2.3 ไม้เค็ด (บางแห่งเรียก ไม้แงด หมายถึงไม้จัด) เป็นไม้ไผ่ยาวประมาณ 1 ฟุต กว้างประมาณ 1 นิ้ว เหลาให้อ่อนแข็งตามต้องการ ฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ใช้ไม้เค็ด ยิงลูกสะบ้า ส่วนฝ่ายชาย จะใช้นิ้วมือยิงลูกสะบ้าแทน

ภาพที่ 6 ไม้เค็ด

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2560 ณ บ้านผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 18 บ้านหนองโสมง ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอฟิมาย จังหวัดนครราชสีมา

1.2.4 โทน ใช้ตีประกอบการเล่น มักใช้โทนตั้งแต่ 2 ลูกขึ้นไป เพื่อให้เสียงกระหึ่มจังหวะที่ดี มักเป็น ปะ-โทน-ปะ-โทน-ปะ-โทน-โทน

1.3 วิธีการเล่น มีดังนี้

1.3.1 ผู้เล่น ผู้เล่นทั้งสองฝ่ายตกลงเกี่ยวกับกติกาและการต่อรอง เช่น ต่อยระยะทางจากเมนเริ่มต้นถึงเมนตั้งลูก ให้ผู้หญิงสั้นกว่าผู้ชาย การตกลงว่าใครจะจองหัวใด (คู่กับใคร) การตกลงกันเรื่องรางวัลสำหรับฝ่ายชนะ ฯลฯ สุดท้ายคือการตกลงว่าฝ่ายใดจะได้เริ่มเล่นก่อน โดยมีคนกลางถามทั้งสองฝ่ายว่าจะเลือกหงาย หรือคว่ำ เสร็จแล้วโยนสะบ้าขึ้น เมื่อสะบ้าตกลง ที่พื้นถ้าสะบ้าหงาย ฝ่ายที่เลือกหงายจะได้ขึ้นก่อน

1.3.2 กติกาทั่วไป มีดังนี้

1) การเล่นเกมหนึ่ง ๆ หมายถึง ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเล่นท่าต่าง ๆ ตั้งแต่ท่าแรกไปจนถึงท่าสุดท้ายได้สำเร็จก่อน จะเป็นฝ่ายชนะ

2) ในระหว่างการเล่นห้ามหยิบสะบ้าของคนอื่นอย่างเด็ดขาด

3) หากท่าท่าแล้วสะบ้าสไลด์ไป อนุญาตให้วิ่งไปตะครุบให้สะบ้าหยุดสไลด์ได้ เมื่อทำครบทุกคนแล้วจึงยิงบอง (การยิงลูกสะบ้าให้โดนลูกสะบ้าคู่ต่อสู้)

4) การไล่ ต้องไล่โดยผู้อยู่หัวถัดกันเป็นผู้ไล่หากทำไม่สำเร็จ คนอยู่ถัดไปจึงจะไล่ได้ ถ้าไล่ไม่สำเร็จอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ขึ้น (มีสิทธิ์ได้เป็นฝ่ายขึ้นไปเล่น)

5) การเริ่มเล่นทุกคนในทีมจะต้องเล่นพร้อมกัน ถ้าใครในทีมยังท่าท่าแรกไม่เสร็จคนอื่น ๆ จะเล่นท่าต่อไปไม่ได้ ต้องรอให้เสร็จพร้อม ๆ กันในทีม

6) ใครคู่ใครจะต้องคอยตรวจสอบการเล่นในแต่ละท่าของกลุ่มตนเองว่าทำถูกต้องหรือไม่ ถ้าทำไม่ถูกต้องก็มีสิทธิ์ได้ขึ้น

1.3.3 ท่าต่าง ๆ ของการเล่น เริ่มเล่นโดยฝ่ายใดขึ้นก่อนยืนรอที่เมนเริ่มเล่น ผู้เล่นอีกฝ่ายเป็นฝ่ายตั้งลูก ให้สะบ้าห่างกันประมาณ 1 ฟุต หันหน้าสะบ้าไปทางฝ่ายเริ่มเล่น เมื่อสะบ้าของฝ่ายขึ้นสไลด์ไป ผู้เล่นสามารถวิ่งไปตะครุบให้สะบ้าหยุดได้ จุดที่สะบ้าหยุดสไลด์ คือ จุดที่จะต้องยิงบอง ท่าของการเล่นมีทั้งหมด 28 ท่า ชื่อของแต่ละท่าเกี่ยวข้องกับอวัยวะของร่างกายตั้งแต่คอลงไปถึงเท้า เช่น ท่าอีคอ ท่าอีอก ท่าอีเข้าอ่อน ท่าอีตาสั้น ท่าอีขาถีบ เป็นต้น เมื่อเล่นมาถึงท่าสุดท้ายถือว่าจบเกม ฝ่ายชนะมีสิทธิ์ที่จะได้รางวัลหรือฝ่ายแพ้อาจต้องถูกปรับตามข้อตกลง (สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2554, น. 80-88)

2. การสร้างสรรค์การแสดงด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน ชุด ติดสะบ้าร้างกาใหญ่ มีผลการวิจัยดังนี้

2.1 การสร้างสรรค์งานเริ่มจากการกำหนดแนวความคิดหลักเพื่อที่จะสร้างงานให้ตรงกับความต้องการของชุมชน โดยศึกษาขั้นตอนวิธีการละเล่นสะบ้าอิง จากชาวตำบลรังกาใหญ่เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์การแสดง ชุด ติดสะบ้าร้างกาใหญ่ ในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้าน

2.2 การประดิษฐ์ท่ารำ ผู้วิจัยได้นำท่าทางของการเล่นสะบ้าอิงทั้งหมด 28 ท่า โดยคัดเลือกท่าทางการเล่นสะบ้าอิง เพียง 6 ท่า ได้แก่ ท่าอีอก ท่าอีหมากกะโป ท่าอีเข้าแก่ ท่าคืบต้อย ท่าอีจุมจุด ท่าอีสไลด์ส่งกัน เพื่อให้เหมาะสมกับผู้แสดงในแต่ช่วงของการแสดง และได้ออกแบบท่ารำโดยใช้ท่าทางธรรมชาติ เช่น การเดิน ท่าเรียก ท่ากวาดลานปรับพื้นที่ก่อนการเล่นสะบ้าอิง ท่าเล่นสะบ้าอิง และท่าท่าเชื่อมมาใส่เพื่อให้การรำมีความต่อเนื่องกลมกลืนกัน โดยแบ่งช่วงการแสดงออกเป็น 4 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 เป็นการเรียกหรือชวนของหนุ่มสาวกันมาเล่นสะบ้า ช่วงที่ 2 เป็นการช่วยกันเตรียมสถานที่เล่นสะบ้า ช่วงที่ 3 เป็นการแข่งขันเล่นสะบ้าระหว่างชายและหญิง ช่วงที่ 4 เป็นการรำวงคู่กันระหว่างชายหญิงหลังจากแข่งขันเล่นสะบ้าเสร็จสิ้นดังจะให้เห็นจากการประดิษฐ์ท่ารำดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการสร้างสรรค์ท่ารำ

ท่าดั้งเดิม

ประดิษฐ์สร้างสรรค์ท่ารำ

1. ท่าอ็อก

จับสะบ้าไว้ที่อก ใช้นิ้วชี้อีกมือล้อสะบ้า

นำท่าอ็อกมาแสดงเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบการแข่งขันสะบ้าของทั้ง 2 ฝ่าย

2. ท่าอิหมากะโป

วางสะบ้าในแนวขวางที่โคนขาอ่อน แล้วกระโดดไปข้างหน้า

นำท่าอิหมากะโป มาปรับใช้ในเรื่องของการแสดงที่เน้นจุดสนใจ โดยให้คู่ฝั่งซ้ายมือเล่นสะบ้า คู่ฝั่งขวามือนั่งเชียร์ คู่ตรงกลางแสดงทำนอง

3. ท่าอิเช่าแก่

เหินบสะบ้าไว้ตรงเข่าแล้วกระโดดไปข้างหน้า แล้วปล่อยให้ลูกสะบ้าวิ่งไปในลานดิน

ใช้การกระโดดเท้าคู่มาประยุกต์ใช้กับท่าอิเช่าแก่ โดยกระโดดไปในทิศทางทั้ง 4 ทิศ เพื่อสื่อให้เห็นถึงการใช้พลังงานคงที่ และหนักแน่นเมื่อกระโดดลอยตัว

4. ทำอืคืบต้อย

เอาลูกสะบ้าคืบไว้ที่เท้าข้างหนึ่งแล้ว
กะเต็ง

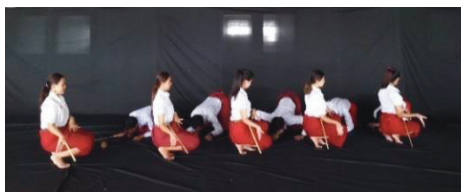

นำท่าเต้นบ๊วยมาประยุกต์ใช้กับท่าอืคืบต้อยแสดง
ให้เห็นถึงท่าทางการเล่นที่โลดโผนของผู้ชาย และ
การเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องและหยุดพักท่า เพื่อให้เห็น
จุดเน้นสำคัญในการแสดง

5. ทำอืจุมุกุด

นั่งคุกเข่าก้มลงแล้วใช้อืจุมุกุดดินให้สะบ้าสไล่ออกไป
ในลานดิน

ใช้อืจุมุกุดมาใช้กับท่าวิดพื้นในการปรับเปลี่ยนขนาดของ
การใช้พื้นที่ให้มีขนาดกว้าง และปรับแฉจากแฉตอนลึก 2
แฉ มาเป็นแฉเฉียงคู่

6. ท่าอีลีลอยส่งกัน

ลีลอยสบบ้าลอดระหว่างขาของตนเองให้หมุนไป

นำท่าม้วนหน้ามาประยุกต์ใช้กับท่าอีลีลอยส่งกัน เพื่อให้มีการเคลื่อนไหวท่าทางมาด้านหน้าเวทีและเป็นการแสดงให้เห็นการเน้นจุดสนใจของผู้แสดง โดยให้ 2 คู่ ที่นั่งด้านข้างเชียร์เพื่อน

2.3 การออกแบบดนตรีประกอบการแสดง ใช้วงมโหรีพื้นบ้านโคราช ซึ่งประกอบด้วย ซอกันตรึม ปี่แก้ว กลองเต่ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ ฉะนั้นในการออกแบบดนตรีประกอบการแสดง จะเพิ่มกลองโพนเข้าไปด้วย เพื่อตีประกอบจังหวะเพื่อให้เกิดจังหวะให้เกิดความสนุกสนานครื้นเครงมากยิ่งขึ้น โดยการบรรเลงดนตรีแบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เป็นการเรียกหรือชวนของหนุ่มสาวกันมาเล่นสบบ้า ช่วงที่ 2 เป็นการช่วยกันเตรียมสถานที่เล่นสบบ้า จะเริ่มจากจังหวะช้าเพื่อสื่อเป็นการเดินชวนกันมาเล่นสบบ้ายิ่ง มาช่วยกันเตรียมสถานที่เล่นสบบ้ายิ่ง ช่วงที่ 3 เป็นการแข่งขันเล่นสบบ้าระหว่างชายและหญิง เป็นจังหวะปานกลาง ช่วงที่ 4 เป็นการร่ววกู้กันระหว่างชายหญิงหลังจากแข่งขันเล่นสบบ้าเสร็จสิ้นใช้จังหวะเร็ว ส่วนการบรรเลงในช่วงสุดท้ายที่ผู้แสดงจะเข้าหลังเวทีจะใช้จังหวะช้า เพื่อแสดงให้เห็นถึงการลากจากกันกลับบ้านของตนเอง

2.4 การออกแบบเครื่องแต่งกาย การแต่งกายของคนโคราชในสมัยก่อนนิยมนุ่งโจงกระเบน เพื่อความสะดวกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนั้นในการออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยก็ยังคงยึดรูปแบบการแต่งกายแบบดั้งเดิมไว้คือนุ่งโจงกระเบน ส่วนเสื้อผู้ชายและผู้หญิงจะมีการออกแบบให้มีรูปทรงที่ทันสมัยเพื่อให้เหมาะกับนักแสดง เครื่องประดับทำด้วยดินเผาซึ่งเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงในอำเภอด่านเกวียนมาใช้เป็นเครื่องประดับเพื่อสวมใส่กับชุดเครื่องแต่งกาย ดัดสบบ้าริงกาใหญ่ แสดงดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 การแต่งกายผู้ชายและผู้หญิง

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2561 ณ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร

2.5 รูปแบบการแสดง เน้นรูปแบบการแสดงเหมือนจริง คือผู้แสดงจะไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าฝ่ายไหนจะเป็นผู้ชนะหรือผู้แพ้ การออกแบบรูปแบบการแสดง จะสื่อให้เห็นถึงลักษณะท่าทางของการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้แสดง ที่แสดงความรู้สึกภายในออกมาเป็นท่าทางต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน เช่น การหยอกเย้าระหว่างชายหญิง ท่าแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ ผิดหวัง เมื่อรู้ว่าตนเองแพ้หรือชนะ

ภาพที่ 8 การแสดงออกท่าทางตามอารมณ์ความรู้สึกของผู้แสดงแต่ละคน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2561 ณ ห้องปฏิบัติการนาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาออกแบบสร้างสรรค์การแสดง ชุด ดิดสะบ้า รังกาใหญ่ โดยนำเสนอการละเล่นสะบ้าชิง ของชาวตำบลรังกาใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา ในรูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านดังนี้

1. การสร้างสรรค์งานเริ่มจากการกำหนดแนวความคิดหลักเพื่อที่จะสร้างงานให้ตรงกับความต้องการของชุมชน โดยศึกษาขั้นตอนวิธีการละเล่นสะบ้าชิง จากชาวตำบลรังกาใหญ่เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์การแสดง ชุด ดิดสะบ้า รังกาใหญ่ ในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547, น. 225-241, 246-249) ที่กล่าวถึง หลักทฤษฎีการสร้างสรรคและการออกแบบนาฏยประดิษฐ์นำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งาน และทฤษฎีทัศนศิลป์เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการเคลื่อนไหวการแสดง เพื่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกในรับชมเมื่อ ผู้แสดงการเคลื่อนไหวไปในทิศทางต่าง ๆ

2. การประดิษฐ์ท่ารำ ผู้วิจัยได้นำท่าทางของการละเล่นสะบ้าชิงทั้งหมด 28 ท่า โดยคัดเลือกท่าทางการเล่นสะบ้าชิง เพียง 6 ท่า ได้แก่ ท่าอ็อก ท่าอืหมากกะโป้ ท่าอืเข้าแแก้ ท่าคืบต้อย ท่าอืจุมกุดุ ท่าอืลีลย

ส่งกัน เพื่อให้เหมาะสมกับผู้แสดงในแต่ละช่วงของการแสดง และได้ออกแบบท่ารำโดยใช้ท่าทางธรรมชาติ เช่น การเดิน ท่าเรียก ท่ากวาดลานปรับพื้นที่ก่อนการเล่นสะบ้า ยิง ท่าเล่นสะบ้า และหาท่าเชื่อมมาใส่เพื่อให้การรำมีความต่อเนื่องกลมกลืนกัน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการประดิษฐ์ท่ารำแข็ง พจน์มลายั สมรรถบุตร (2538, น. 61-75) ที่ได้รวบรวมแนวคิดการประดิษฐ์ท่ารำของการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานของผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบท่ารำโดยการศึกษาท่าทางธรรมชาติจากสิ่งที่เราจะสร้างสรรค์ขึ้น ท่ารำจะต้องไม่ซับซ้อน มีการเรียงลำดับท่าเพื่อสื่อความหมายของการแสดงให้ชัดเจน

3. การออกแบบดนตรีประกอบการแสดง ใช้วงมโหรีพื้นบ้านโคราช ซึ่งประกอบด้วย ซอกันตรึม ปี่แก้ว กลองเต็ง ฉาบเล็ก ฉาบใหญ่ ฉะนั้นในการออกแบบดนตรีประกอบการแสดง จะเพิ่มกลองโพนเข้าไปด้วย เพื่อตีประกอบจังหวะเพื่อให้เกิดจังหวะให้เกิดความสนุกสนานครื้นเครงมากยิ่งขึ้น โดยการบรรเลงดนตรีแบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เป็นการเรียกหรือชวนของหนุ่มสาวกันมาเล่นสะบ้า ช่วงที่ 2 เป็นการช่วยกันเตรียมสถานที่เล่นสะบ้า จะเริ่มจากจังหวะช้าเพื่อสื่อเป็นการเดินชวนกันมาเล่นสะบ้า ยิง มาช่วยกันเตรียมสถานที่เล่นสะบ้า ยิง ช่วงที่ 3 เป็นการแข่งขันเล่นสะบ้าระหว่างชายและหญิง เป็นจังหวะปานกลาง ช่วงที่ 4 เป็นการรำวงคู่กันระหว่างชายหญิงหลังจากแข่งขันเล่นสะบ้าเสร็จสิ้นใช้จังหวะเร็ว ส่วนการบรรเลงในช่วงสุดท้ายที่ผู้แสดงจะเข้าหลังเวทีจะใช้จังหวะช้า เพื่อแสดงให้เห็นถึงการลาจากกันกลับบ้านของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ พิศพงษ์ แสนไธย (2546, น. 89-90) เกี่ยวกับแนวคิดการสร้างสรรคเพลง เนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันในด้านชาติพันธุ์ วัฒนธรรม การดำรงชีพ การแต่งกาย ซึ่งแต่ละกลุ่มคนจะมีลักษณะวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดนี้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง โดยได้นำวงมโหรีโคราชซึ่งเป็นวงดนตรีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นโคราช มาบรรเลงเพลงประกอบการแสดง ชุด ดิดสะบ้า รังกาใหญ่ เพื่อสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางดนตรีของชาวโคราชให้เด่นชัด

4. การออกแบบเครื่องแต่งกาย การแต่งกายของคนโคราชในสมัยก่อนนิยมุ่งโจงกระเบนเพื่อความสะดวกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนั้นในการออกแบบเครื่องแต่งกายผู้วิจัยก็ยังคงยึดรูปแบบการแต่งกายแบบดั้งเดิมไว้คือมุงโจงกระเบน ส่วนเสื้อผู้ชายและผู้หญิงจะมีการออกแบบให้มีรูปทรงที่ทันสมัยเพื่อให้เหมาะสมกับผู้แสดง เครื่องประดับทำด้วยดินเผาซึ่งเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงในอำเภอด่านเกวียนมาใช้เป็นเครื่องประดับเพื่อสวมใส่กับชุดเครื่องแต่งกาย ดิดสะบ้า รังกาใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ พิศพงษ์ แสนไธย (2546, น.102-108) กล่าวว่าถึง แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องแต่งกายต่องานนาฏยประดิษฐ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้งานนาฏยประดิษฐ์เกิดความสมบูรณ์ เพราะเครื่องแต่งกายสามารถบ่งบอกเอกลักษณ์ ลักษณะนิสัยใจคอของตัวละคร หรือผู้แสดง รวมไปถึงเครื่องประดับต่าง ๆ ด้วย

5. รูปแบบการแสดง เน้นรูปแบบการแสดงเหมือนจริง คือผู้แสดงจะไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าฝ่ายไหนจะเป็นผู้ชนะหรือผู้แพ้ การออกแบบรูปแบบการแสดง จะสื่อให้เห็นถึงลักษณะท่าทางของการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้แสดง ที่แสดงความรู้สึกภายในออกมาเป็นท่าทางต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน เช่น การหยอกเย้าระหว่างชายหญิง ทำแสดงอารมณ์ดีใจ เสียใจ ผิดหวัง เมื่อรู้ว่าตนเองแพ้หรือชนะ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎี Post modern Dance (ฐาปนีย์ สังสิทธิวงศ์, 2558, น. 68-73) ที่ได้รวบรวมลักษณะการแสดงของศิลปินในยุคสมัยใหม่ที่มีความหลากหลาย มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และสามารถสรุปได้ว่า Post modern Dance เป็นการสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏศิลป์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เกิดจากความถนัดของศิลปิน โดยจะมีกรอบแนวคิดที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับศิลปินนั้น ๆ การออกแบบลีลานาฏยศิลป์นั้น สามารถใช้ท่าทางการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติที่เป็นกิจวัตรประจำวันได้ และสามารถกระทำได้อย่างตรงไปตรงมา ที่สำคัญปราศจากรูปแบบ ที่ตายตัวและเคลื่อนไหวอย่างอิสระ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เผยแพร่การแสดงชุด ดิดสะบ้าร้างใหญ่ เนื่องในงานศิลปวัฒนธรรมโคราชนานาชาติ งานวิชาการนานาชาติ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ การนำชุดการแสดงส่งเข้าร่วมประกวดนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ซึ่งถ้วยพระราชทานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดโดยมูลนิธิไทย

ภาพที่ 9 การเผยแพร่การแสดง เนื่องในงานศิลปวัฒนธรรมโคราชนานาชาติ
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2561 ณ ณ ลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

ภาพที่ 10 การเผยแพร่การแสดงเนื่องในงานวิชาการนานาชาติ
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2561 ณ เวทีราชภัฏภิรมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ภาพที่ 11 การนำชุดการแสดงส่งเข้าร่วมประกวดนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์
ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2561 ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรุงเทพมหานคร

จากการที่นำการแสดงออกเผยแพร่ในแต่ครั้งผู้วิจัยได้รับคำติชม ข้อเสนอแนะจากผู้ชมและคณะกรรมการ มาพัฒนาการแสดงให้สวยงามและมีความน่าสนใจมากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยยังได้นำการแสดงไปนำเสนอ ให้ผู้นำชุมชนได้รับชมเพื่อปรับปรุงการแสดงให้ตรงกับความต้องการของชุมชน

ภาพที่ 12 นำเสนอการแสดงต่อชุมชนบ้านรังกาใหญ่

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2561 ณ ศาลาประชาคม หมู่ 8 ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอยะผา จังหวัดนครราชสีมา

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้จัดอบรมและฝึกปฏิบัติทักษะการแสดงชุด ดิดสะบ้ารังกาใหญ่ เพื่อคืนความรู้สู่ชุมชน โดยกิจกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่งานวิจัยและถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน ซึ่งชุมชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์และขยายผลการแสดง ชุด ดิดสะบ้ารังกาใหญ่ ไปสู่เยาวชนในรุ่นต่อ ๆ ไปได้อีกด้วย

ภาพที่ 13 การจัดอบรมฝึกทักษะปฏิบัติการแสดงให้แก่นักเรียน

ที่มา : ถ่ายเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2561 ณ ห้องประชุมโรงเรียนพินายสามัคคี ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอยะผา จังหวัดนครราชสีมา

การแสดงชุด ดิดสะบ้ารังกาใหญ่ ยังทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงการละเล่นสะบ้าในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูการเล่นสะบ้าให้แพร่หลายไปถึงเยาวชนในชุมชน ตำบลรังกาใหญ่ นอกจากนี้การแสดงชุด ดิดสะบ้ารังกาใหญ่ยังเป็นการแสดงที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลรังกาใหญ่ ตามกรอบนโยบายของจังหวัดนครราชสีมาที่ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของ ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอยะผา จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอนาคตอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในรูปแบบนาฏศิลป์พื้นบ้าน ที่เน้นรูปแบบการแสดงให้เหมือนกับการแข่งขันการเล่นสะบ้าจริง ซึ่งเป็นการแสดงรูปแบบใหม่ที่ไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ข้างหน้าได้ว่าใครชนะหรือแพ้ งานวิจัยสร้างสรรค์นี้จึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์เพื่องานนาฏศิลป์ในชุดการแสดงอื่น ๆ ได้อีกต่อไป

2. ควรนำการแสดงชุด ติดสะบ้าร้างกาใหญ่ บรรจุไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น ของตำบลรังกาใหญ่ อำเภอยะผา จังหวัดนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

ชัชชัย โกมารทัต. (2549). *กีฬาพื้นเมืองไทยภาคกลาง*. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์.

ธำปณีย์ สังสิทธิวงศ์. (2558). *การสร้างสรรค์ละครเพลงร่วมสมัย เรื่องศิลป์กับผู้บุกเบิกนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรมศาสตรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

ประเสริฐ คำชาย, นาย. (2559, 24 กุมภาพันธ์). *สัมภาษณ์*.

พจน์มัลย์ สมรรถบุตร. (2538). *แนวความคิดประดิษฐ์ท่ารำเชิง*. อุดรธานี : สำนักงานส่งเสริมวิชาการสถาบันราชภัฏอุดรธานี.

พิรพงศ์ เสนไสย. (2546). *นาฏยประดิษฐ์*. กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (2554). *ของดีโคราชเล่ม 4 กีฬาและนันทนาการ*. กรุงเทพมหานคร : เพ็ญฟ้าพรินต์.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2558). *โคราชของเรา*. นนทบุรี : มติชนปากเกร็ด.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรณพ นุ่มเจริญ. (2550). *นาฏยประดิษฐ์ของศูนย์วัฒนธรรมอำเภอพระประแดง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

ผู้เขียนบทความ

นางสาว นัยน์พร ชูติภาดา

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชานาฏศิลป์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

E-mail : naipapron@hotmail.com